

Ušli smo u rezidenciju koja je teško stradala u potresu i otkrili koje nove sadržaje dobiva u obnovi

SNIMA: TOMISLAV KRISTO/CROPIK

Prvi pogled u palaču Pongratz

Vila na Gornjem gradu, u kojoj je stolovao Tito, dobiva zimski vrt i vinski podrum, a dizalom i tajnim tunelom bit će povezana s garažom Tuškanac

PATRICIA KIŠ

Sunčan je dan, skoro će podne. Pred nama se otvaraju golemo ornamentirana vrata koja su inače zatvorena za posjetitelje izvana. Nalazimo se pred građevinom koja se nalazi na samom kraju gornjogradske Visoke ulice, dugačke tek par stotina metara, no bogate povijesti.

Katarina Putak koja nas je dočekala, zaposlena u Državnom uredu za upravljanje državnom imovinom, govori nam kako je u povijesti građevina na ovoj lokaciji sagrađena strateški, tako da bude najviše osunčana. Riječ je o Vili Pongratz, kulturnom dobru, za koju se svojedobno pisalo da bi se u nju trebala useliti tadašnja predsjednica RH Kolinda Grabar Kitarović.

Tijekom povijesti u njoj su boravili mnogi, od gradskog krvnika koji je ovdje stanovao u 18. stoljeću, do Guide Pongratza, najvažnijeg industrijalca, po kojemu je i dobila ime, preko Aleksandra Karadorđevića, pa je ujedno bila i jedini kraljevski dvor na ovim prostorima.

Potres je teško oštetio ovu građevinu i dobila je crvenu naljepnicu, neupotrebljivo. Krenulo se potom u obnovu, na projektu radi poznati arhitekt Saša Randić sa suradnicima. Izgrada će sada, kako je predviđeno novim projektom, imati više funkcija.

Koji su sve radovi prethodili,

Evidencijski broj / Article ID: 19964672
 Vrsta novine / Frequency: Dnevna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

RANDIĆ I SURADNICI D.O.O.

Na gornjoj fotografiji: simulacija dvorišta, kako ga vide u studiju "Randić i suradnici". Na ostalima: stanje palače nakon potresa - vidljiva su veća i manja oštećenja te stanje salona, kupaonice, vinskog podruma...

BETONSKO OKNO PROTOKOLARNOG LIFTA NE SLUŽI SAMO DA SE ŠTIĆENE OSOBE SPUSTE U GARAŽU, NEGO JE I U FUNKCIJI KONSTRUKTIVNOG OJAČANJA ZGRADE

sačuvana još samo kupaonica, pločice su plave, slavine su pozlaćene, a kada je malecna. To je rekonstrukcija, objašnjava naša sugovornica, koja je napravljena devedesetih, no izgled kupaonice će se mijenjati.

Saša Randić, koji radi na obnovi palače, "Palaču Pongratz čine dvokatna zgrada južne kule, građena u 16. stoljeću u sklopu gradnje zapadnog obrambenog bedema Gradeca, te središnje krilo, koje se spominje u 18. stoljeću kao stambeni prostor s pet svođenih soba uz bedemski zid. Naknadnim pregradnjama krilo je oblikovano u reprezentativni prostor sklopa s katnim salonima i blagovaonicom te sobama na drugom katu s mansardnim krovom", kaže Randić.

Nabraja i čemu je sve u povijesti ova palača služila. "Od obrambene gradske kule u 16. stoljeću, preko gospodskog stambenog dvorca u 18. stoljeću, rezidencije kraljevske obitelji Karadorđević iz 1930., sjedišta njemačkog poslanika NDH, rezidencije Josipa Broza Tita, 1970. Predstavništva SR Hrvatske, do Ureda Predsjednika Republike Hrvatske Franje Tuđmana i prvog sjedišta Ministarstva vanjskih poslova 1996. godine. Nakon njihova iseljenja, palača je ponovo adaptirana i prilagođena potrebama državne rezidencije za protokolarnu svrhu i aktivnosti za promidžbu Republike Hrvatske", napominje.

Apartmani na katu

Na prvom su katu, dakle, četiri salona u kojima se uglavnom održavaju protokolarni programi: sastanci, svečane večere, ručkovi i razni prigodni domjenci, a na drugom je katu ukupno osam apartmana s kupaonicama. Sve prostorije u zgradi uređene su vrijednim stilskim inventarom, od kojih je njih malo manje od dvije tisuće registrirano kao zaštićena pokretna kultura baština. Kompleksu pripada i garaža na Tuškancu, koja je u rezidencijom povezana dizalom, koje je u ovom trenutku izvan uporabe, te tunelima. Saša Randić, dalje, tumači: "Palača je u sadašnjem obliku adaptirana i prilagođena potrebama državne rezidencije za protokolarnu svrhu i aktivnosti za promidžbu Hrvatske. Projektom zadatkom utvrđeno je kako će se u budućnosti otvoriti javnosti, i koristiti u nekoliko scenarija, pri čemu je važno ostvariti preduvjet za zaštitu gostiju najvišeg štićenog ranga." Za perivoj su, među ostalim, predviđene i turističke ponude. Sve u skladu s Prijedlogom konzervatorskih smjernica za izradu projektnu dokumentaciju Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Prema istraživanjima, najstariji dio kompleksa je krajnji južni dio južnog krila, odnosno, podrum nekadašnje kule. Podrum je trenutno ispunjen sustavima klimatizacije i grijanja, koja se planira izmjestiti kako bi se omogućila primjerena prezentacija prostora. "Podrumu se trenutno pristupa servisnim stepenicama, kojima bi se i dalje pristupalo servisnom dijelu prostora u sjevernom dijelu podruma, povezanog tunelom s dvorišnom zgradom istog kompleksa", navodi Randić. Povezivanjem podruma s ostatkom kompleksa omogućit će se i korištenje vinskog podruma, smještenog u jugoistočnom dijelu podruma.

U građevini iz 18. stoljeća, pak, raspored svih glavnih prostora je zadržan u izvornom obliku.

U zapadnom trijemu uz sjeverno krilo smješteno je okno dizala, koje

povezuje palaču s garažom na Tuškancu. "Dizalu se trenutno pristupa s vanjskog trijema. U prijedlogu obnove planiran je pristup sa sjevera, iz zatvorenog prostora, te se hodnikom dalje pristupa do novoplaniranog protokolarnog dizala, koje bi povezalo prizemlje sa salonima prvog kata i rezidencijalnim dijelom zgrade na drugom katu. Betonsko okno protokolarnog dizala je ujedno u funkciji konstruktivnog ojačanja zgrade... Ovakvom organizacijom prostora je osigurano odvojeno kretanje štićenih osoba i njihov pristup rezidencijalnom dijelu zgrade, te suha veza preko dizala do garaže u Tuškancu", navodi arhitekt.

Na prvom katu glavnog krila je najreprezentativnije uređen prostor. U doba obitelji Pongratz taj je prostor bio podijeljen u niz manjih bogato ukrašenih prostora, a postojeći tlocrtni raspored i oblikovanje uspostavljeni su intervencijama tridesetih godina prošlog stoljeća.

Južni dio, koji se sastoji od dva salona spojena kliznim vratima, zadržava se. Blagovaonica je u većoj mjeri zadržala tlocrtni oblik iz razdoblja obitelji Pongratz, odnosno prijelaza stoljeća, uz neke izuzetke. Planovi su ambiciozni. "Radi uspostave cjelovitost ambijentalnog uređenja planira se rekonstruirati vitrajno ostakljenje prozora, kaljeve i metalne elemente kamina te reljefne aplikacije u kasetama svodova. U krajnje zapadnoj prostoriji predviđa se, u skladu s prijedlogom konzervatorskih smjernica, uspostava zimskog vrta. Na sjevernom krilu dolazi do manje promjene postojećeg tlocrtnog rasporeda servisnih prostorija, uslijed uvođenja protokolarnog dizala", govori.

Na drugom su katu, pak, predviđena su četiri apartmana te odvojeni prostor za osiguranje. Južni dio južnog krila zauzima predsjednički apartman, koji se preko zajedničkog salona povezuje s apartmanom bračnog partnera, odnosno osobe u pratnji. Sjeverno od ovog sklopa dva su odvojena apartmana. "Projektom su zadržane pozicije sanitarnih čvorova, ali su kupaonice povećane na dimenziju primjerenu rangu rezidencije", kaže naš sugovornik o već spomenutoj kupaonici.

Od kule do palače

O samoj je građevini pisao i povjesničar umjetnosti Dragan Damjanović.

Kulu, objašnjava, najstariji dio ove palače, a sagrađena je u 16. stoljeću kako bi se učvrstile gradske fortifikacije zbog ratova habsburške vojske s Osmanskim Turcima, njezin je prvi vlasnik, gradski senator Mihovil Blažeković, temeljitim pregradnjama pretvorio u baroknu palaču, kojoj je pridružio i susjednu jednokatnicu. Obitelj Pongratz, navodi, povezala je prostrano zemljište na kraju Visoke i Mesničke ulice i stvorila ogromni privatni park, koji je u osnovnim gabaritima sačuvan do danas. Guido, sin glave obitelji, nastavio je adaptacije, a nizali su se najveći arhitekti vremena. "Palača Pongratz tim je dogradnjama pretvorena u golemi neobarokni dvor", rezimira naš sugovornik.

Sačuvane fotografije Rudolfa Firšta svjedoče da su interijeri predstavljali pravo remek-djelo historizizma, a na zidovima palače visjele su brojne slike iz obiteljske zbirke umjetnina. Ukupno je palača s kućom u Mesničkoj imala oko stotinu prostorija, od kojih 16 većih dimenzija. □

objašnjavaju nam Katarina Putak i inženjerka građevine Irena Mihalić. "Od Fonda solidarnosti EU dobili smo 35 milijuna eura za obnovu. Zgrada mogu koristiti premijer, Vlada, Sabor..., a obnavljamo tako da ima i potencijal da se jednog dana eventualno otvori za javnost", govore.

Nakon potresa, a prošle su gotovo dvije godine od njega, svakodnevno se radilo na ovoj građevini.

Naše mi sugovornice ukazuju da je postojala, kako govore, "fama da je zgrada na klizištu. Srećom, istražnim se radovima koji su se vodili iz Mesničke ulice dokazalo da to nije istina. Građevina na padini je, srećom, stabilna." Drugi prioritet je, kako nastavljaju, bio podrum, koji je bio natopljen vlagom i prije samog potresa. "Taj smo problem o riješili elektrouređajima za podizanje vlage, i tako spasili od daljnjih oštećenja ovu građevinu", kažu.

Povijesni slojevi

Konzervatori su imali puno posla, pa je tako srušeno stubište i povezane su, dakle, prostorije palače s kulom, koja je inače i ponajviše stradala u potresu. Posljedice se i dalje vide. Nekada raskošna palača sada je ogoljenih zidova, pukotine se na nekima još naziru. Pronađeni su pritom i mnogi povijesni slojevi, još iz 16. stoljeća. U jednom su dijelu probili zid, u kojemu je stubište koje vodi u podrumsku prostoriju, a koje do tada nije bilo poznato. Nakon istraživanja, koje je trajalo gotovo dvije

godine, koliko je prošlo od potresa, ovih dana kreću u obnovu palače. U planu su, među ostalim, zimski vrt, novo dizalo uz tunel koji vodi do garaže Tuškanac, rekonstrukcija kaljevih peći iz razdoblja kada je ovdje živjela obitelj Pongratz...

Namještaj je bogat u ovoj vili, no kako mi objašnjavaju naše sugovornice, sve su smjestili u čuvaonice za koje je staričar rekao da nisu ugrožene, pa i ako dođe do novog potresa. Dok prolazimo, proviruje poneki

svijećnjak, vidi se i madrac golemog kreveta, no u pravilu su svi vrijedni predmeti umotani. "Namještaj će se dobrim dijelom i restaurirati. Umotan je u 'Tyvek', papir koji ne sprečava drvo da diše. Svaki od lustera stavljen je u posebnu, za njega posebno napravljenu kutiju", govore mi dalje sugovornice.

U dijelu gdje su nekoć trebale biti prostorije za Kolindu Grabar Kitarić, a s čijeg se balkona pruža pogled na padinu, na park, ostala je u potre-

KATARINA PUTAK

«Od EU dobili smo 35 milijuna eura za obnovu, a plan je da se palača jednom otvori za javnost»

FAMA O KLIZISTU

«Postojala je fama da je zgrada na klizištu. Istražni radovi dokazali su da to nije istina»

TOMISLAV KRISTO/CROPIX